

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

«ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ»

збірник статей

XII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

«МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: НАУКОВІ ДИСКУСІЇ»

«TIME OF ART EDUCATION»

collection of articles

XII ALL-UKRAINIAN

SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«ART EDUCATION: SCIENTIFIC DISCUSSIONS»

24 березня 2023 р., Харків, Україна

March, 24, 2023, Kharkiv, Ukraine

УДК 37.032

Редакційна колегія:

Соколова А. В. – в. о. зав. кафедри музичного мистецтва, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Фомін В. В. – декан факультету мистецтв, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Юр'єва К. А. – докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Беземчук Л. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Васильєва О. В. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Данилюк М. М. – доктор філософії, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Донченко Л. І. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Ткаченко М. О. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Бурма Г. В. – кандидатка наук, доцентка, старша лаборантка кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол №4 від 19.04.2023 р.

У збірнику статей представлені матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: наукові дискусії». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Час мистецької освіти «Мистецька освіта: наукові дискусії»: зб. статей XII Всеукраїнської наук.-практ. конф., (24 березня 2023) / заг. ред. А. В. Соколової. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023, 151 с.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ВОКАЛЬНІЙ ШКОЛІ (XIX ст.)

Кузьмічова В. А.

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

***Анотація:** у статті розглядається актуальна проблема процесу вокальної підготовки у вищих музичних закладах Італії, (XIX ст.), зокрема її принципи. Здійснено аналіз педагогічного, наукового та теоретико-методичного досвіду, щодо визначення базових понять дослідження, з'ясовано зміст, сутність, принципи та значущість вивчення специфіки вокальної освіти зазначеного періоду для подальшої педагогічно-виконавської діяльності сучасних вчителів музичного мистецтва.*

***Ключові слова:** вокальна підготовка, методичні принципи постановки голосу*

***Annotation:** the article considers the actual problem of the process of vocal training in the higher musical institutions of Italy (XIX century), in particular its principles. An analysis of the pedagogical, scientific, and theoretical-methodical experience was carried out in relation to the definition of the basic concepts of the research, the content, essence, principles and significance of the study of the specifics of vocal education of the specified period for the further pedagogical and performing activities of modern music teachers were clarified.*

***Key words:** vocal training, methodical principles of voice production*

Постановка проблеми та її актуальність. Розбудова та реорганізація вищої педагогічної освіти України, духовний та культурний розвиток студентської молоді, підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів, потребує вивченню, аналізу та творчому використанню історико-педагогічного досвіду кращих вокальних шкіл світу. На нашу думку, вагомий внесок у становленні світової вокальної школи, зроблено педагогами Італії у (XIX ст.), коли закладалися основи системи вищої музичної освіти, здійснювалася підготовка музикантів та педагогів різної кваліфікації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. В історико-педагогічному

аспекті питання вищої музичної, зокрема, вокальної освіти навчальних закладів Італії (XIX ст.), розглядали сучасні дослідники та педагоги-методисти: Б.Гнидь «Історія вокального мистецтва», О.Кулдиркаєва «Основи вокальної методики», І.Колодуб «Питання теорії вокального мистецтва»; О.Стахевич «Вокальне мистецтво Західної Європи»; Цуркан Л. «Історія вокального мистецтва». Методи професійної вокальної підготовки кращих педагогів Італії, методики удосконалення співацького голосу, на наш погляд ще недостатньо висвітлені та потребують постійного вивчення. Саме тому, актуальність нашої теми ми вважаємо незаперечною [1;3].

Мета статті. Розглянути методичні принципи постановки голосу в італійській вокальній школі(XIXст.).

Виклад основного матеріалу. Аналіз широкого кола джерел свідчить, що досконалою європейською школою вокального мистецтва XIXст., являється італійська школа співу, що визначила майже всі вокальні терміни та поняття, основні елементи технології «академічного» (оперного) співу впливаючи на формування та розвиток національних вокальних шкіл різних країн. Центрами вокальної підготовки оперних виконавців та педагогів вокалу на професійній основі були консерваторії, що мали на меті: сформувати та розвинути їх індивідуальні співочі здібності, емоційно-вольові якості, вокально-технічні та вокально-художні навички; допомогти оволодіти високохудожнім репертуаром, набути вмінь самостійно працювати над вокальними творами різного ступеня складності, що є домінантою розвитку музичних та співочих здібностей вокаліста.

Вивчення науково-педагогічної та музикознавчої літератури показує, що плідну педагогічну діяльність у вищих музичних навчальних закладах (консерваторіях) Італії XIX ст., проводили видатні педагоги-методисти, автори відомих наукових праць: Л. Аверса, Л. Джіральдоні; Б.Кареллі, Ф. Ламперті, Д. Магріні, Дж. Сільва та інші. Для підготовки педагогів-вокалістів радили створювати педагогічні інститути, які б дозволили майбутнім фахівцям, набути необхідних знань, умінь та навичок у галузі професійного співу. Вони також вважали, що «вокальна школа», це в першу чергу методи та прийоми, що дозволяють оволодіти мистецтвом співу.

На наш погляд, особливої уваги заслуговують вивчення наукових праць професора міланської консерваторії Ф. Ламперті (1813-1892): «Віртуозні вправи для сопрано», «Вправи для розвитку трелі», «Мистецтво співу»; «Початкові заняття для голосу», «Теоретично-практичний початковий посібник для вивчення співу»[1; 4].

На думку педагога, професійне навчання співу можливе з 20 років для хлопців та з 18 років для дівчат (при наявності: артистизму, високого інтелекту,

голосу гарного тембру, музикальності, міцного здоров'я), на основі планомірних, систематичних тренувань по вдосконаленню співочих якостей, оскільки поставлений співочий голос передбачає цілеспрямовану та скоординовану роботу всього голосового апарату,

Особливої уваги Ф.Ламперті надавав процесу освоєння вокального дихання у співі: «Школа дихання – це спеціальне мистецтво»[1;5]. А кращим типом дихання, він вважав грудо-діафрагмальне, для розвитку якого передбачалося виконання дихальних вправ перед початком занять в певній послідовності: повільний глибокий вдих через ніс, задля наповнення легенів повітрям, дозволяє тренувати дихальні м'язи, встановити гортань у необхідне під час співу положення, далі затримка на мить, а після цього повільний, спокійний та дозований видих. Виконання вправ бажано було перед дзеркалом, для перевірки рівномірного розподілу дихання, оскільки сила вокального голосу, залежить винятково від мистецтва дихання. Під час співу, педагог радив дивитися на себе в дзеркало стоячі в позі оратора, голову необхідно схилити трохи вперед, обличчя – усміхнене, спокійне, підборіддя досить вільно опущене та не видається вперед.

Під час роботи зі співаками-початківцями, Ф.Ламперті наполягав починати заняття з середньої ділянки голосу, оминаючи крайні ноти верхнього та нижнього діапазону. Сила голосу повинна бути більш природньо помірною та не форсованою. Для того щоб виробити legato, як основу співу, він радив виконувати вправи на півтонах вгору та вниз.

Вагомий внесок у вокальну освіту Італії ХІХст, вніс відомий педагог-методист Л.Джиральдоні, автор праці «Аналітичний метод виховання голосу». В основу праці закладено ідею низького положення гортані у процесі співу, оскільки вважав оволодіння фіксованим положенням гортані дасть можливість вокалісту опанувати верхній регістр, відчутти свободу голосоутворення. Педагог наполягав на певному положенню язика під час співу: передня частина повинна впирається в корені нижніх зубів, а корінь язика – вниз. Таким чином гортань встановлюється в низьке положення [2;3].

Дж.Сільва («Учитель співу») звертав увагу на важливі фактори, що впливають на процес навчання, а саме: здійснення педагогом різного виду контролю – візуального, слухового, мускульного; вокальні здібності учня, що дозволяють під час занять закріплювати прищеплені навички.

Висновки. Отже, можемо виділити основні методичні принципи виховання співака в ХІХ ст. у вокальній школі Італії: професійне навчання співу з 18 років (дівчата), а з 20 років (юнаки); результат скоординованої роботи голосового апарату – «опора звуку»; вироблення пониженого стану гортані; тип співочого дихання – грудо-діафрагмальний; обов'язковий спів вокалізів на

перших курсах навчання; володіння віртуозною технікою та кантиленою. Основний метод навчання співу даного періоду – емпіричний (з голосу педагога). Вивчення традицій італійської вокальної школи може бути використано у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва в навчальних курсах «Методика викладання дисциплін за кваліфікацією (вокал)», «Постановка голосу», Практикум за кваліфікацією (вокал)».

Список використаних джерел

- 1.Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва: підруч. К.: НМАУ, 1994.320 с.
- 2.Кузьмічова В.А. Навчальний посібник з дисципліни «Методика викладання дисциплін за кваліфікацією (вокал)» (для магістрів факультетів мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів освіти). Частина 1.Італійська вокальна школа: шлях від зародження до сучасності. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. 44 с.
- 3.Кулдиркаєва О. В. Основи вокальної методики :навчальний посібник для студентів спеціальності "Музичне мистецтво". Луганськ: ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", 2013. 158 с.
- 4.Цуркан Л. Історія вокального мистецтва України (програма для вокальних факультетів музичних вузів). Київ, 2002р. 97 с.
- 5.<https://naurok.com.ua/prezentaciya-italiya-batkivschina-opernogo-mistectva-205970.html>

ЗМІСТ

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Василь Жуков, Микола Мирошниченко

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНОМУ ОРКЕСТРОВОМУ КОЛЕКТИВІ 3

Ірина Семерніна

СПЕЦИФІКА ЗДАТНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 7

Цзя Анчжен

ДО ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА12

II. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Валентина Кузьмічова

МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ВОКАЛЬНІЙ ШКОЛІ (XIX ст.) 16

III. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Оксана Васильєва, Анастасія Пащенко

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ВІДЧУТТЯ РИТМУ У ЕСТРАДНИХ СПІВАКІВ 20

Інга Шевченко

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 26

Вікторія Тушева, Чжан Юйфан

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОГО СЛУХУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ 31

Лі Іцзя

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 35